די שוואַרצע בענדער

תורת יואל

גליון מס' 52

אידיש

מיוחד פאר פרחי התלמידים זיך צו באקענען מיטן רבי'נס הייליגע דיבורים

י.ז. הכהן: עורך

פ' נצבים/ר"ה תשפ"ו

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא וגו'.

אין מדרש (דברים רבה) שטייט: **אמר הקב"ה לא נפלאת היא, ואם נפלאת היא ממך, שאין אתה עסוק בה וכו'**, טייטש: דער אייבערשטער זאגט: די תורה איז באמת נישט ווייט פון דיר, און אויב שפירסטו זיך דערווייטערט איז ווייל די האסט נישט עוסק געווען בתורה, נישט געגוג פלייסיג געלערנט.

דער רבי לייגט אראפ א געוואלדיגע יסוד, אז דער מענטש מיט זיינע שלעכטע מעשים איז גורם צו ווערן דערווייטערט פון תורה, און די מצוות ווערן פלוצים זייער שווער צו מקיים זיין, ווייל ווען א מענטש איז ריין פון זינד איז זייער גרינג צו האלטן די תורה.

און דער רבי איז מסביר, אז דער ערשטער חטא וואס א איד זינדיגט רח"ל, דאס איז דער עיקר גורם צו ווערן דערווייטערט פון באשעפער, און חז"ל זאגן דאך, **עבירה גוררת עבירה**, ווערט מען אלס מער דערווייטערט פון תורה ומצוות, במילא אויף דער ערשטער חטא דארף א יוד שטענדיג תשובה טוהן ווייל דאס האט גורם געווען צו זינדיגן נאך און נאך, רח"ל.

מיט דעם יסוד איז דער רבי מפרש דער פסוק אין תהילים (עט. ח) **אל תזכור לנו עונות ראשונים**, לכאורה פארוואס בעטן מיר נאר אויף די ערשטע זינד? פארוואס בעטן מיר נישט אויף אלע עונות פריהער'דיגע און שפעטערע, נאר וואס דען, די ערשטע עבירה דאס איז דער עיקר גורם פאר אלע שפעטערדיגע חטאים, במילא בעטן מיר אויף די ערשטע עוונות.

דער רבי' דערמאנט די באקאנטע מעשה וואס עס האט דערציילט דער ראפשיצער רב זצ"ל, אז דער רבי ר' אלימלך פון ליזענסק, האט זיך פארברענט די הענט אויף דער עלטערע, פאר די ערשטע חטא וואס ער האט געטהון אלס גאר קליין קינד, און האט שטענדיג תשובה געטהון אויף די ערשטע עבירה.

ווי אויך דער מהרש"א איז מבאר די גמרא (מכות י. ב') **במקום שאדם רוצה לילך מוליכין אותו**, טייטש: צו א פלאץ ווי א מענטש וויל גיין ווערט ער אהינגעפיהרט, איז דער מהרש"א מדייק, שטייט נישט אז דער אייבערשטער פיהרט אים, שטייט מוליכין אותו ער ווערט אליינס געפיהרט, ווער פיהרט אים ?, זאגט דער מהרש"א, אז פון יעדע עבירה ווערט באשאפן א מלאך רע, און דער מלאך פיהרט אים צו נישט גוטע ערטער רח"ל, און דאס הייבט זיך אן ביי די ערשטע עבירה, עכ"ל.

אויך טרעפן מיר אין ספר **רב פנינים** פון גרויסן פוסק דער **פרי מגדים**, אז פון יעדע חטא ווערט באשאפן א מלאך המשחית וואס צווינגט אים צו טוהן נאך עבירות, ער דרוקט זיך אויס מיט דעם לשון, **וכמעט בטלה הבחירה**, טייטש: אז נאך דעם ערשטן

חטא ווערט כמעט בטל די בחירה, ווייל דער מלאך שטופט אים צו זינדיגען נאך, במילא דארף א איד אייביג תשובה טהון אויף דעם ערשטן חטא וואס איז געווען ליידער ברצון.

מבואר מכל זה, פון די דערמאנטע מאמרים זעהן מיר, אז יעדע עבירה באשאפט א מלאך רע וואס פיהרט צו נאך עבירות - פיהרט אויס דער רבי - וואלט א איד נישט געטהון די ערשטע עבירה, וואלט ער גרינג געקענט מקיים זיין די תורה ומצוות.

וזהו כוונת הפסוק, **כי המצוה הזאת לא נפלאת ממך**, די תורה ומצוות איז נישט ווייט פון דיר, אין אויב שפירסטו אז עס איז יא ווייט פון דיר, זאגט דער מדרש **תדע שהיא ממך** - פון דיר, ווייל די האסט געזינדיגט, און די עבירות זענען גורם ליידער א דערווייטערונג פון תורה ומצוות, און מיט דעם פשט פארשטייט מען דעם המשך הפסוקים, **כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו**, ווייל באמת איז די תורה גרינג צו האלטן ווען מען איז ריין פון זינד.

דער רבי ענדיגט די דברי תורה ומוסר מיט א ברכה, ובעת עמדינו בתפלה, בשעת מיר בעטן און דאווענען, זאל הקב"ה משפיע זיין, מיר זאלן קענען מכוון זיין אונזער הארץ צום באשעפער, און מקשר זיין **הפה והלב בשעת התפילה**, ועי"ז נתקרב ווערן צו הקב"ה, ווי עס שטייט אין פסוק, **כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו.**

(תשכ"ב)

ערב שנת תשכ"ח - על הגאולה ועל התמורה

די טעג ווערט 58 יאר, פון וואס דער **ספר הק' על הגאולה** איז ארויס פון דרוק, די געשעענישן פון יענע צייט איז באקאנט, די וואך פון פרשת נשא תשכ"ז איז געווען די מלחמת ששת הימים, און שב"ק איז דער רבי ארויסגעקומען מיט א קלארע דעת תורה, זונטיג בהעלותך האט דער רבי גערופן א זיצונג, באטייליגטע: הרה"ג ר נתן יוסף מייזעלס זצ"ל, הרה"ח ר' משולם גרינפעלד ז"ל, (דעם רבי'ן'ס תורה שרייבער) הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ז"ל, און נאך מקורבים, דער רבי האט געזאגט, אפי' איך האב שוין געשריבן דעם ויואל משה, וואו אלע יסודות האמונה איז קלאר ארויסגעברענגט, דאך פיהלט ער אז מען מוז ארויסקומען מיט א ספר, מחזק צו זיין די אמונה אין די שווערע צייט.

די הקדמה האט דער רבי אנגעהויבן שרייבן א' בהעלותך, תיכף נאך די באקאנטע נשא תורה, ווי אויך האט דער רבי אליינס געשריבן גרויסע חלקים פון דעם ספר, א גרויס חלק פון סימן מ"ח, פון סימן מ"ט ביז סימן נ"ב, צ"ח - ק"ב, קי"א - קי"ט, סימן קכ"א ביזן סוף, וואס דער רבי האט געשריבן מיט מסירת נפש ממש, ווי דער ירושלימ'ער רב הרה"צ רבי משה ארי' פריינד זצ"ל האט געזאגט ביים הספד, אז רביה"ק האט זיך מתמרמר געווען אז ער האט נישט געקענט שרייבן מער, ווייל זיין הארץ האט געטריפט בלוט בשעת'ן שרייבן, און ער האט געשפירט אז ער האלט עס נישט אויס.

מעשה דערציילט

הרה"ח רבי יונה ראטה הי"ו

מוצ"ש ראה, מלוה מלכה ערב היארצייט, מתוך הדברים:

איינער מיך געפרעגט א שאלה א ליטווישער איד, מיר ווייסן דאך אז ס'איז דא א איסור פון בעל תוסיף, דער רמב"ם פסק'נט, אז צו מאכן פון א איסור דרבנן - א דאורייתא איז אויך אסור, ס'איז אויך א ענין פון בעל תוסיף, א"כ פרעגט ער, דער סאטמאר רבי האט געזאגט אז מען דארף זיך נאר מונע זיין פון גיין צום כותל, פארוואס מאכט מען אזא רעש, און מען האלט עס פאר א געגנצליכער איסור, איז דאס נישט בעל תוסיף?

האב איך אים געענטפערט מיט א מעשה, א חבר - א איש מהימן - וואס וואוינט אין ב.פ. האט מיר דערציילט אזוי, און דער ביהמ"ד ווי ער דאוונט, האט זיך א איד אויסגערעדט צו אים אז מ'האט זיין ווייב דיאגנאזירט רח"ל, און ער איז זייער צוקלאפט און ווייסט נישט וואס צו טוהן, שוין געווען ביי דאקטוירים, דערווייל טויג נישט דער מצב ליידער.

זאגט אים מיין חבר, גיי אריבער צום סאטמאר רב, ענטפערט ער, ער איז נאך קיינמאל נישט געווען מיט א קוויטל ביים רבי'ן, מיין חבר זאגט אים: האב נישט מורא דער סאטמארע רבי נעמט אויף יעדן איד, איז ער אריבער געגאנגען אין א מוצ"ש, פונקט אנגעקומען מוצ"ש נשא, ער קומט אריין אין די דירה, ס'איז ליידיג, ער פרעגט ווי דער רבי? זאגט אים א שטוב מענטש, דער רבי איז נאך אין ביהמ"ד און זאגט נאך תורה, איז ער אהינגעגאנגען.

דער ביהמ"ד איז טונקל, און פלוצים הערט ער ווי דער רבי שרייט: **שא שא וואס איז דאס אזוינס, וואסערע שמועסערס קומען דעם קאפ פארדרייען איך זאג נאר סיי ווי סיי ווער ס'וויל הערן, זאלן זיי זיך גיין געזונטערהייט**, (אזוי הערט מען דעם לשון אויפן טעיפ) טראכט דער איד ביי זיך, דער רבי מיינט אוודאי מיך, איז ער אהיים, און זיין ב"ב איז געזונד געווארן ב"ה.

דער איד האט דערציילט די מעשה 11 יאר שפעטער ביים רבין'ס לווי, אז השי"ת האט אים מזמין געווען, ער זאל קומען דוקא מוצ"ש, ער קען ווען קומען זונטיג אדער אן אנדערע טאג, אזוי האט ער געהאט א פולע ישועה, ב"ה.

זאג איך פאר דעם ליטוואק, זעה א פליטת פה, פון רביה"ק איז געווארן מקיום במילואו, במילא ווען דער רבי זאגט: מונע זיי מיינט אויך א פולע איסור.

ידיעות קאלום

מנהג | טעמו | ומקורו

מנהג: תקיעת שופר בחודש אלול

דער ייטב פנים ברענגט נאך פון זיין זיידן הרה"ק ישמח משה זצ"ל, א שיינעם רמז אויף תקיעת שופר אין חודש אלול, וואס ער האט געזעהן צוגעשריבן אויף די זייטן פון זיין טור.

מיוסד אויף דעם שבלי הלקט בשם די גאונים, וואס זאגט א טעם פארוואס מען זאגט הלל יעדן ראש חודש, דוד המלך האט געשריבן אין תהילים (קאפיטל ק"נ) 12 מאל הללוהו, וואו ס'איז מרומז די 12 ראשי חדשים, און פאר אדר ב' - דעם דרייצענטער חודש, זאגט מען דאפלט דעם פסוק פון כל הנשמה תהלל קה.

שרייבט דער ישמח משה, אז דער ערשטער הללוהו איז פאר חודש ניסן, קומט אויס אז הללוהו בתקע שופר, איז פאר חודש אלול.

על הגאולה ועל התמורה - מהדורה חדשה

לרגל, וואס ס'איז אין די טעג געווארן איבערגעדרוקט, גענצליך איבערגעזעצט, מיט הערליכע אותיות, א געשמאקע דרוק, די אלטע סימנים מיט נייע פרקים. וועלן מיר ברענגען א מעשה, וואס צייגט די הייליקייט פון דעם ספר, נישט נאר אלס א **ספר יסוד** באמונה טהורה, נאר אויך א **ספר סגולי**:

ווי די משפחה פון הרה"ח ר' מאיר זעליג ריספלער ז"ל דערציילן, אז דער טאטע האט מיטגענומען דעם על הגאולה צו יעדע באנק אודיט, די זעלבע דערציילן משפחת גלאנצער, אז דער טאטע הרה"ח ר' אברהם יעקב ז"ל, האט געהאט מיט זיך דעם ספר אין זיינע וואליזן, און עס מיטגענומען אויף זיינע נסיעות,

א בינטעל זכרונות

הרה"ח ר' משה גלאנצער הי"ו

מיין טאטע, הרה"ח ר' אברהם יעקב ז"ל, האט געהאט אן אקאנטענט מר. הערש, נישט דייקא א חסיד אבער א טייערער איד, געוואוינט האט ער אין קווינס, און ער האט דערציילט מיין טאטע'ן די פאלגענדע פאסירונג.

איך האב געהאט צווישן מיינע קליענטן צוויי ברודער סאטמארע חסידים, וואס האבן פאר לאנגע יארן געפירט אינאיינעם א ביזנעס, און זיי האבן מצליח געווען. ווען זיי זענען עלטער געווארן און זייערע קינדער זענען אריינגעקומען אינעם מסחר האבן זיי מחליט געווען זיך צוטיילן, און זיי האבן געמאכט א חלוקה.

אלע ביכער פון די ביזנעס, וואו עס זענען געווען פארצייכנט די חשבונות פון די לעצטע יארן זענען געבליבן ביי איינעם פון זיי, און ווען יענער האט נישט געזעהן וואס ער קען נאך האבן דערפון, און צו וואס ער זאל דאס נאך קענען נוצן, האט ער דאס גענומען און ארויסגעווארפן.

עס גייט נישט אריבער קיין לאנגע צייט און עס קומט אן א מעלדונג פון די איי. אר. עס. אז זיי ווילן קומען דורכקוקן די ביכער, היות עס איז אריינגעגעבן געווארן אז במשך דעם יאר איז ארויסגעגעבן געווארן א חשבון פון אריבער צוויי הונדערט טויזנט דאללער פאר צדקה צוועקן אויף וואס מ'האט נישט געצאלט קיין שטייערן, ווילן זיי דאס נאכקוקן צי די חשבונות שטימען.

ווען די ביזנעס אייגענטימער האבן זיך געכאפט אז עס זענען נישטא קיין ביכער איז זיי געווארן ביטער אויפן הארצן, און זיי האבן נישט געוואוסט וואס צו טון מיט זיך פאר עגמת נפש און פחד, מ'שטייט דא פאר אן ערנסטע אינספעקשאן, און מ'האט נישט קיין שום באווייזן, השם ישמרנו מיט וואס דאס קען זיך ענדיגן.

ווען זיי זענען אריבערגעקומען צו מיר, אלס אקאונטענט, האב איך קודם אנגעהויבן צו ארבעטן צוזאמען צו נעמען דאס וואס עס איז נאך געבליבן צעטלעך, רעסיטס וכדומה, און זעהן וויפיל איך קען נאך יא איבערציינגן און אויפווייזן וויפיל צדקה מ'האט געגעבן, עס האט זיך מיר צוזאמען געשטעלט א סומע פון נישטיגע צוועלף א האלב טויזנט דאללער, וואס דאס איז זייער א קליינע סומע קעגן דאס געלט וואס איז געווען איינגעגעבן.

די אידן האבן זיך דערזעהן אין א צרה, זענען זיי באלד אריבערגעלאפן צו זייער רבי'ן, דאס איז געווען דער סאטמארער רבי דער ברך משה זלה"ה, און דערציילט זייער גרויסע צרה.

דער רבי פרעגט זיי "דער אקאונטענט איז א פרומער איד?", זאגן זיי אז יא. "א חסיד'ישער איד?", זאגן זיי אז ניין. "בעט איהם אז ער זאל מסכים זיין צו האלטן אויפן טיש דעם פעטער'ס ספר 'על הגאולה ועל התמורה' בשעת ווען די איי. אר. עס. וועט דארט זיין, והכל על מקומו יבא בשלום". ווען בשעת מעשה גיט זיי דער רבי איבער דעם ספה"ק 'על הגאולה ועל התמורה' אין די האנט

ויהי היום זענען אנגעקומען צוויי חברה צו זיי אין די ביזנעס און זיי האבן זיך דארט אוועק געזעצט איבערקוקן די חשבונות, איך האב זיי דערציילט וואס דא האט פאסירט, און פאר זייערע אויגן האב איך געמאכט דעם חשבון פון די באווייזן וואס איך האב אויף די צוועלף א האלב טויזנט דאללער, ווען דאס הארץ קלאפט מיר האסטיג אויף זייער רעאקציע.

איך האב געענדיגט מאכן מיינע חשבונות האבן זיי מיך געבעטן די גאנצע סחורה, און זיי זאגן אז זיי ווילן איבעררעכענען דעם חשבון. איך האב זיי געפרעגט 'איך האב דאך יעצט געמאכט דעם חשבון פאר אייערע אויגן?', זאגן זיי אז זיי מוזן מאכן זייערע חשבונות אויף זייערע אייגענע כלים וכדומה.

הקיצור, זיי זענען געזעסן א לענגערע צייט און גערעכנט, און דאן האבן זיי מחליט געווען אז... אין די דאקומענטן איז דא הוכחות אויף מער ווי צוויי הונדערט טויזנט דאללער, און די שטאט קומט זיי נאך א ריפאנד...

"איר הערט וואס דא איז געווען?! איך האב געמאכט די חשבונות, און איך ווייס קלאר אז דא איז נישט געווען מער ווי צוועלף א האלב טויזנט דאללער, אויב איז דער ספר מסוגל אזוינס צו פועל'ן, האלט איך דעם ספר אויפן טיש אלס סגולה".

"זייט די מעשה האלט איך דעם ספר אויפן טיש אלעמאל, דאס איז ביי מיר א סגולה ספר". ע"כ.

ר' משה לייגט צו, אז איך האט אויך גענוצט מה. הערש פאר אן אקאנטענט, און אלץ געזעהן דעם ספר אין זיין אפיס אין זיין שראנק העכער די ביכער.

(ידידי הר"ר שמואל שלמה טעללער הי"ו, האט אויך געשריבען די מעשה אין זיין פאפולערן גליון - זקינך, און צוגעלייגט א נס גלוי בזכות הספר, וואס ער האט אליינס בייגעוואוינט)

יום בשורה הוא לנו, שהחיינו וקימנו לראות אור עולם, נופח ספיר ויהלום ספר דעה ואמונה, מקחו של רבינו **על הגאולה ועל התמורה** בעריכה נאה ומפוארה, חדשה וגם ברורה להקל את הקורא, להבין ולהשכיל התורה